

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет психології
Кафедра педагогічної та вікової психології

СИЛАБУС

нормативного освітнього компонента

**ПСИХОЛОГІЧНИЙ РОЗВИТОК ТА СУПРОВІД ОСІБ РІЗНИХ
КАТЕГОРІЙ**

підготовки магістр

галузь знань: 05 соціальні та поведінкові науки

спеціальність: 053 Психологія

освітньо-професійна програма: Психологія

Силабус освітнього компонента «**Психологічний розвиток та супровід осіб різних категорій**» підготовки магістра галузі знань : 05 Соціальні та поведінкові науки, спеціальності: 053 Психологія, освітньої програми Психологія

Розробник : Гошовська Дарія Тарасівна, кандидат психологічних наук, доцент кафедри педагогічної та вікової психології

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми :

Коць М.О.

Силабус освітнього компонента затверджений на засіданні кафедри педагогічної та вікової психології протокол № 2 від 18 вересня 2024 р.

Завідувач кафедри

Гошовський Я.О

© Гошовська Д.Т., 2024

I. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика освітнього компонента За навчальним планом 2024
Денна форма		
Кількість годин 120 / кредитів – 4	Галузь знань 05 соціальні та поведінкові науки спеціальність 053 Психологія Освітньо-професійна програма: Психологія Освітній ступінь: магістр	нормативна
ІНДЗ: немає		Рік навчання: 1-й
		Семестр 1
		Лекції: 16
		Практичні, семінарські: 14
		Лабораторні заняття: 12
		Консультацій: 10
		Самостійна робота: 68
Мова навчання: українська		Форма контролю: екзамен

II. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧА

Гошовська Дарія Тарасівна

Кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогічної та вікової психології
+380509171792,

Hoschovskadarija@vnu.edu.ua

Daria66@ukr.net

<https://wiki.eenu.edu.ua/wiki/>,

<https://www.scopus.com>

<https://scholar.google.com.ua/>
<http://irbis-nbuv.gov.ua/ASUA/0025525>

Консультації зі здобувачами освіти проводяться згідно з графіком консультацій кожного вівторка з 13.00 до 15.00.

Якщо здобувач освіти потребує додаткових консультацій, то час їх проведення узгоджується з викладачем заздалегідь (або можливий варіант у режимі онлайн).

Адреса : м. Луцьк, вул. Винниченка 30а, ауд. 16 43025

III. Опис освітнього компонента

1. Анотація курсу

Предметом освітнього компонента (ОК) «Психологічний розвиток та супровід осіб різних категорій» є безпосередня робота з людьми, спрямована на вирішення психологічних проблем, пов'язаних з труднощами в міжособистісних стосунках, а також глибинних особистісних проблем.

Здобувачам освіти пропонується набуття фахових науково-дослідницьких і консультативно-корекційних компетентностей в Університеті і на експериментальних майданчиках кафедри педагогічної та вікової психології для роботи з ускладненими вибірками (університет третього віку, школи інтернатного типу, КП «Будинок дитини», центр ранньої медичної реабілітації дітей з органічними ураженнями центральної нервової системи та порушеннями психіки, навчально-реабілітаційний центр, пенітенціарний заклад, наркологічний диспансер), а також у функціональних межах лабораторій факультету психології, насамперед лабораторії «Психогенеза особистості» (докладніше див. : <https://vnu.edu.ua/uk/news/suspilstvo/spilnimizusillyami-vidkrito-laboratoriyu-psikhogenezi-osobistosti>).

Налагодженість тривалої та результативної співпраці зі стейкхолдерами дає змогу здобувачам освіти реалізувати набуті теоретичні компетентності з освітнього компонента в безпосередній реальній практиці (докладніше див. : <https://vnu.edu.ua/uk/news/наука/експертиза-diagnosticskladnika-doslidno-eksperimentalnoi-diyalnosti-rezultativniy>).

Здобувачі освіти мають змогу публікувати результати власної науково-дослідної роботи в щорічному факультетському збірнику статей і тез «Психогенеза особистості : норма і девіація».

Пререквізити: Для вивчення курсу здобувачі потребують базових знань з ОК «Загальна психологія», «Вікова психологія», «Психологія депривації», «Методика викладання психології», «Клінічна психодіагностика».

Постреквізити: Основні положення освітнього компонента мають застосовуватися при вивченні таких ОК «Психологія девіантної особистості», «Психологія коучингу», «Дитячий психоаналіз: діагностичний і терапевтичний дискурс», а також ОК «Психогенеза особистості в нормі та девіації» (освітньо-наукової програми «Психологія особистості : генеза, здоров'я, безпека» третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти ступеня вищої освіти доктор філософії галузі знань 05 соціальні та поведінкові науки спеціальності 053 психологія).

2. Мета і завдання освітнього компонента

Основною метою є сформувати у здобувачів загальні компетентності та фахові компетентності, які стосуються забезпечення емоційної, смислової та екзистенційної підтримки у ситуаціях труднощів, які виникають у процесі особистісного та соціального буття особистості.

Основними завданнями вивчення ОК «Психологічний розвиток та супровід осіб різних категорій» є :

- засвоєння матеріалу про становлення психологічного супроводу як галузі психологічної науки і практики у сучасному українському суспільстві щодо вирішення проблем психологічного супроводу і розвитку осіб різних категорій ;
- теоретико-методологічні підходи до вдосконалення роботи соціально-психологічних служб, спрямування психологічного супроводу на роботу з різними віковими, статевими/гендерними й соціальними групами ;
- запровадження психологічних методів у фахову діяльність з особами, які потребують психологічного захисту, супроводу й допомоги ;
- проблеми вдосконалення професійної діяльності психологічної підготовки в майбутній практичній самореалізації психологів.

3. Результати навчання (компетентності)

загальні компетенції:	
ЗК1.	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
ЗК2.	Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.
ЗК3.	Здатність генерувати нові ідеї (креативність)
ЗК4.	Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
ЗК5.	Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.
ЗК6.	Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
ЗК7.	Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.
спеціальні компетенції:	
СК1.	Здатність здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем психологічної науки та / або практики.
СК3.	Здатність обирати і застосувати валідні та надійні методи наукового дослідження та/або доказові методики і техніки практичної діяльності.
СК4.	Здатність здійснювати практичну діяльність (тренінгову, психотерапевтичну, консультаційну, психодіагностичну) з використанням науково верифікованих методів та технік.
СК5.	Здатність організовувати та реалізовувати просвітницьку та освітню діяльність для різних категорій населення у сфері психології.
СК7.	Здатність приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності.
СК9.	Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями.
СК10.	Здатність розробляти та впроваджувати інноваційні методи психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях.

Програмовані результати навчання:

ПРН 1 Здійснювати пошук, опрацювання та аналіз професійно важливих знань із різних джерел із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

ПРН 2 Вміти організовувати та проводити психологічне дослідження із застосуванням валідних та надійних методів.

ПРН 3 Узагальнювати емпіричні дані та формулювати теоретичні висновки

ПРН 4 Робити психологічний прогноз щодо розвитку особистості, груп, організацій.

ПРН 5 Розробляти програми психологічних інтервенцій (тренінг, психотерапія, консультування тощо), провадити їх в індивідуальній та груповій роботі, оцінювати якість.

ПРН 6 Розробляти просвітницькі матеріали та освітні програми, впроваджувати їх, отримувати зворотній зв'язок, оцінювати якість.

ПРН 8 Оцінювати ступінь складності завдань діяльності та приймати рішення про звернення за допомогою або підвищення кваліфікації.

ПРН 9 Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності.

ПРН 12 Здійснювати аналітичний пошук відповідної до сформульованої проблеми наукової інформації та оцінювати її за критеріями адекватності.

ПРН 13 Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності.

4. Структура ОК (денна форма навчання)

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лекц.	Прак. Зан.	Лабо р.	Са м.р об.	Кон с.	Форма контролю / бали
Розділ І. Теоретичні аспекти психологічного розвитку та супроводу особистості							
Тема 1. Психологічний розвиток та супровід особистості. Становлення психологічного супроводу у сучасному українському суспільстві. Види психологічного супроводу. Принципи діяльності психолога з особами різних категорій.	6	1				5	
Тема 2. Причини та особливості переживання кризових станів у житті	6	1				5	

людини							
Разом за змістовим модулем I	12	2				10	
Змістовий модуль II. Психологічний супровід дітей у кризових ситуаціях							
Тема 3. Психологічний супровід осіб, які перебувають у складних життєвих ситуаціях (дітей, які пережили сімейне насильство, дітей трудових мігрантів, дітей, які пережили розлучення батьків, дітей переселенців)	13	2	2	2	2	5	Опитування, робота в групах / 5 б.
Тема 4. Психологічний супровід осіб з ООП	11	2	2	2		5	Опитування, реферати, робота в групах / 5 б. Практичне заняття 3б., виконання лабораторної - 2б.
Разом за змістовим модулем II	24	4	4	4	2	10	10 б.
Змістовий модуль 3. Психологічний супровід та допомога у вирішенні особистісних проблем та проблем сім'ї							
Тема 5. Психологічний супровід залежних осіб: харчова залежність, алко- та наркозалежність	18	2	2	2	2	10	Опитування, реферати, робота в групах / 5 б.
Тема 6. Психологічний супровід осіб у процесі професійного вигорання	16	2	2		2	10	Робота в групах / 3 б.
Тема 7. Психологічна допомога сім'ї: неблагополучним сім'ям та жертвам сімейного насилля	18	2	2	2	2	10	Опитування, реферати, робота в групах / 5 б.

Тема 8. Психологічна допомога особам похилого віку та самотнім людям	17	2	2	2	2	9	реферати, робота в групах / 5 б.
Тема 9. Психологічний супровід осіб при втраті та хворобі. Психосоціальна допомога при переживанні втрати (смерті) близької людини. Психосоціальна допомога при переживанні горя.	15	2	2	2		9	Опитування, реферати, робота в групах / 5 б.
Разом за змістовим модулем III	84	10	10	8	8	48	33 б.
Всього	120	16	14	12	10	68	33 б. + 7 б. Всього 40 б.
Модульна контрольна робота						60 б	
<i>Інше</i> : здобувачі, які пропустили заняття мають можливість відпрацювати, виконавши індивідуальні завдання, реферати, конспекти, також мають право отримати додаткові бали за участь у засіданні «круглого столу», семінарі, підготовку статті та участь у конференції, яку проводить щорічно кафедра, а також робота на базі експериментального майданчика -реабілітаційний центр (макс. 7 б.).							

5. Завдання для самостійного опрацювання :

1. Форми та напрямки роботи психолога з особами, схильними до девіантної поведінки. Скласти рекомендації для психолога по роботі з особами, схильними до девіантної поведінки
2. Напрямки корекційної роботи у супроводі дітей-сиріт, малозабезпечених, безпритульних.
3. Форми і напрямки роботи з суїцидентами
4. Корекційна робота з особами з обмеженими можливостями (враховуючи нозологію)
5. Напрямки роботи з безробітними особами.
6. Форми та напрямки супроводу жертв сімейного насилля
7. Особливості супроводу наркозалежних осіб
8. Індивідуально-психологічні особливості осіб літнього віку.

IV. Політика оцінювання

Політика оцінювання базується на врахуванні ПОЛОЖЕННЯ про поточне та підсумкове оцінювання знань студентів Волинського національного університету імені Лесі Українки https://vnu.edu.ua/sites/default/files/2021-02/Polozhennia_potochne_pidsumkove_otsiniuvannia_znan.pdf

та ПОЛОЖЕННЯ про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки https://vnu.edu.ua/sites/default/files/2021-02/Polozhennia_%20vyznannia_rezultativ_navchannia_formalnih.pdf

Політика викладача щодо здобувача: здобувач має можливість отримати бали (враховуються бали за групову та індивідуальну роботу, виступи, дискусію, тренінгові заняття, реферати, виступи на конференціях, круглих столах, вебінарах (наявність сертифікату) та підготовка статей з окресленої проблематики) якщо він присутній, або у час відведений для відпрацювання і консультацій час)

Політика щодо академічної доброчесності : при підготовці реферату здобувач повинен дотримуватись принципу доброчесності. В іншому випадку реферат не оцінюється і бали не виставляються

Дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;

- дотримання принципів та положень Етичного кодексу психолога (<http://nsj.gov.ua/files/1448287570%D0%95%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D0%BA%D0%BE%D0%B4%D0%B5%D0%BA%D1%81%20%D0%BF%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D0%B0.docx.pdf>).

За порушення академічної доброчесності (плагиат, фальсифікація, списування, обман тощо) здобувачі освіти можуть бути притягнені до академічної відповідальності :

повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо);
повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми; відрахування з Університету.

Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагиату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 25%.

Списування під час контрольних робіт заборонені (зокрема із використанням мобільних пристроїв).

Здобувач освіти повинен дотримуватися Кодексу академічної доброчесності у Волинському національному університеті імені Лесі Українки

https://ra.vnu.edu.ua/akademichna_dobrochesnist/kodeks_akademichnoi_dobrochesnosti/

Політика щодо перескладання : усі заняття здобувачі відвідують згідно з розкладом навчального процесу, однак, якщо здобувач має право на вільне відвідування, то може відпрацювати пропущені заняття під час індивідуальних консультацій або виконати письмово індивідуальні завдання (реферати, конспекти, підготовка статті).

Політика щодо перескладання : здобувач має право на перескладання пропущеного заняття або на виправлення негативної оцінки в період до екзамену.

У. Підсумковий контроль :

Загальна оцінка за ОК «Психологічний розвиток та супровід осіб різних категорій» складається з балів, які отримує здобувач освіти :

- на рівні формальної освіти – підготовку та виступи на практичних заняттях, виконання лабораторних робіт (максимально 5 б. за заняття);
- на рівні неформальної освіти – участь та виступи на семінарах, конференціях, засіданнях «круглих столів», тренінгах, підготовка статті , робота в реабілітаційному центрі (максимально – 7 б). Сумарно – 40 балів.

МКР оцінюється максимальною кількістю балів – 60. Якщо здобувач хоче покращити результат або отримав недостатньо балів, то він може скласти екзамен, який оцінюється від 0 до 60 балів. На екзамен виносяться питання, які потребують творчої відповіді та уміння синтезувати отримані знання і застосовувати їх під час розв’язання практичних завдань.

На екзамені враховуються бали за поточне оцінювання і складання екзамену, результати МКР не враховуються.

УІ. Шкала оцінювання

Критерії семестрового оцінювання знань здобувачів освіти

<u>Оцінка в балах</u>	<u>Лінгвістична оцінка</u>	<u>Оцінка за шкалою ECTS</u>	
		<u>оцінка</u>	<u>Пояснення</u>
90 – 100	Відмінно («зараховано»)	A	„Відмінне виконання” – теоретичний зміст курсу освоєний цілком , необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання виконані в повному обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою.
82 – 89	Дуже добре («зараховано»)	B	„Вище середнього рівня” – теоретичний зміст курсу освоєний цілком , необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання виконані , якість виконання більшості з них оцінено числом балів, близьким до максимального , робота з двома - трьома незначними помилками.
75 – 81	Добре («зараховано»)	C	„Загалом хороша робота” – теоретичний зміст курсу освоєний цілком , практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання виконані , якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками , робота з декількома незначними помилками, або з однією – двома значними помилками.

67–74	Задовільно («зараховано»)	D	„Непогано” – теоретичний зміст курсу освоєний не повністю , але прогалини не несуть істотного характеру, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано , деякі з виконаних завдань, містять помилки , робота з трьома значними помилками.
60–66	Достатньо («зараховано»)	E	„Виконання відповідає мінімальним критеріям” – теоретичний зміст курсу освоєний частково , деякі практичні навички роботи не сформовані , частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконані , або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального , робота, що задовольняє мінімуму критеріїв оцінки.
1–59	Незадовільно («не зараховано»)	Fx	„Необхідне перекладання” – теоретичний зміст курсу освоєний частково , необхідні практичні навички роботи не сформовані , більшість передбачених програм навчання, навчальних завдань не виконано , або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального ; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання), робота, що потребує доробки

Шкала оцінювання знань здобувачів освіти з освітніх компонентів, де формою контролю є іспит

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка	Оцінка за шкалою ECTS	
		оцінка	пояснення
90–100	Відмінно	A	відмінне виконання
82–89	Дуже добре	B	вище середнього рівня
75–81	Добре	C	загалом хороша робота
67–74	Задовільно	D	непогано
60–66	Достатньо	E	виконання відповідає мінімальним критеріям
1–59	Незадовільно	Fx	Необхідне перекладання

УІІ. Орієнтовний перелік питань, які виносяться на екзамен :

1. Психологічна допомога сім'ї: неблагополучним сім'ям та жертвам сімейного насилля
2. Психологічний супровід осіб в кризові періоди життя: психологічна допомога при втраті та хворобі.

3. Причини та особливості переживання кризових станів у житті людини.
4. Поняття «критична ситуація» і «криза».
5. Характеристика основних типів критичних ситуацій: стресу, фрустрації, конфлікту, кризи.
6. Динаміка кризи, аналіз фаз кризи.
7. Особливості переживання кризи. Типологія кризових станів. Стратегії психосоціальної допомоги у ситуації кризи.
8. Соціальна підтримка та психосоціальна допомога.
9. Етапи соціально-психологічного супроводу
10. Психосоціальна допомога при переживанні втрати (смерті) близької людини.
11. Психосоціальна допомога при переживанні горя.
12. Становлення психологічної допомоги у сучасному українському суспільстві.
13. Види психологічної допомоги.
14. Принципи діяльності психолога з особами різних категорій.
15. Шляхи розбудови системи служб психологічної допомоги.
16. Роль діяльності психологічних служб у становленні цілісної системи психологічної допомоги.
17. Форми та напрямки роботи психолога з особами, схильними до девіантної поведінки.
18. Скласти рекомендації для психолога по роботі з особами, схильними до девіантної поведінки
19. Напрямок корекційної роботи у супроводі дітей-сиріт, малозабезпечених, безпритульних.
20. Форми і напрямки роботи з суїцидентами
21. Корекційна робота з особами з обмеженими можливостями (враховуючи нозологію)
22. Напрямок роботи з безробітними особами.
23. Форми та напрямки супроводу жертв сімейного насилля
24. Особливості супроводу наркозалежних осіб
25. Індивідуально-психологічні особливості осіб літнього віку.
26. Психологічний супровід при втраті.
27. Особливості надання психологічної підтримки та допомоги внутрішньо переміщеним особам.
28. Форми і методи психологічної роботи з особами без постійного місця проживання.
29. Особливості надання психологічної підтримки та психологічної допомоги людям з інвалідністю.
30. Залежність та механізми її формування. Рівні залежності.
31. Критерії психологічної залежності.
32. Ознаки залежних особистостей та їх особливості.

33. Соціально-психологічний портрет Інтернет-залежної молоді, як вразливої категорії населення.
34. Залежність від азартних ігор (гемблінг) як найбільш розповсюджена форма психологічної залежності. Характерні ознаки гравців.
35. Психологічна робота з особами алкогольної і наркотичної залежності.
36. Складні життєві обставини, які спричиняють вразливість сімей. Типи та функції сімей.
37. Деформації сімейного функціонування. Дисфункціональна сім'я. Сім'ї з дітьми, що мають інвалідність.
38. Проблеми неповної сім'ї.
39. Насилля в сім'ї.
40. Розлучення як психотравмуюча подія.
41. Особливості психологічного супроводу сімей у кризовій ситуації.
42. Особливості адаптації до важких життєвих ситуацій у похилому та старечому віці.
43. Цілі та завдання психологічного супроводу сім'ї.
44. Методи і прийоми психологічного супроводу сім'ї

УІІІ. Рекомендована література та інтернет-ресурси :

Основна література :

1. Бондаренко О. Ф. Психологічна допомога особистості. Харків : Фоліо, 1996. 237 с.
2. Власов П.О., Запорожцев А.В., Брижик В.О. Насильство в сім'ї та діяльність органів внутрішніх справ по його подоланню. Дніпропетровськ, 2006. 342 с.
3. Гошовська Д., Гошовський Я. Превентивно-корекційна допомога депривованим дітям із симптомами психоемоційного вигорання. *Психологічні перспективи*. 2019. № 34. С. 24 – 35. ([Directory of Open Access Journals \(DOAJ\)](#), [Index Copernicus International](#), [The European Reference Index for the Humanities and the Social Sciences \(ERIH PLUS\)](#), [Google Scholar](#), [ResearchBib](#), Наукова періодика України, [BASE](#), [WorldCat](#), [Україніка наукова](#))
4. Гошовська Д., Гошовський Я. Психологічні особливості просторово-часової депривації та стигматизації особистості. *Психологічні перспективи*. 2021. № 38. С. 10–21. ([Directory of Open Access Journals \(DOAJ\)](#), [Index Copernicus International](#), [The European Reference Index for the Humanities and the Social Sciences \(ERIH PLUS\)](#), [Google Scholar](#), [ResearchBib](#), Наукова періодика України, [BASE](#), [WorldCat](#), [Україніка наукова](#))
5. Гошовська Д., Шмарова Н. Психологічні особливості ревіталізаційної допомоги щодо зниження фрустрованості у людей з міграційними намірами. *Психологія ревіталізації : вікові та педагогічні виміри :*

- монографія*. Луцьк : Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2023. С.107 – 190.
6. 311. Гошовська Дарія. Особливості використання технік зцілення під час переживання травми. *Психогенеза особистості: норма і девіація*. Луцьк : ФОП Мажула Ю.М., 2023. С.31 – 35.
 7. Запобігання домашньому насильству і торгівлі жінками. Київ, 2020. 456с.
 8. Зверева І. Д. Соціально-педагогічна робота з дітьми і молоддю в Україні: Теорія і практика: монографія. Київ, 1998. 236 с.
 9. Кобильченко В. В. Психологічний супровід дітей дошкільного віку з порушеннями зору: монографія. Полтава: ТОВ «Фірма «Техсервіс», 2015. 205 с
 - 10.Корольчук М. С., Крайнюк В.М. Теорія і практика професійного психологічного відбору : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ : Ніка-центр, 2006. 580 с.
 - 11.Корольчук М. С. Соціально-психологічне забезпечення діяльності в звичайних та екстремальних умовах : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ : Ніка-центр, 2006. 580 с.
 - 12.Мушкевич М. І. Психологічний супровід сімей, що мають проблемних дітей. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора психологічних наук за спеціальністю 19.00.07 – педагогічна та вікова психологія. Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України, Київ, 2020.
 - 13.Мюллер М. Якщо ви пережили психотравмуючу подію ; пер. з англ. Діана Бусько; наук. ред. Катерина Явна. (Серія «Сам собі психотерапевт»). Львів : Видавництво Українського католицького університету, 2014.120 с.
 14. Найдъонов М. І. Психологія травмивних ситуацій. Презентація онлайн. URL: science.radioritual.ru/5957669472195397.html
 - 15.Психологічна допомога постраждалим внаслідок кризових травматичних подій: методичний посібник. З. Г. Кісарчук, Я. М. Омельченко, Г. П. Лазос, Л. І. Литвиненко, Л. Г. Царенко. за ред. З. Г. Кісарчук. Київ : ТОВ Видавництво «Логос». 207 с.
 - 16.Розов В. І. Психологічна підготовка до діяльності в умовах професійного стресу. *Психопрофілактична робота з персоналом : теоретичні та організаційно-практичні питання*. Київ : КНУВС, 2007.
 - 17.Olha A. Vovchenko, Nataliia A. Lytvynova, Yaroslav V. Tsekhmister, Dariia T. Hoshovska, Natalia K. Vichalkovska. Socialisation of Adolescents with Cognitive Disorders through Emotional Intelligence. *Journal of Intellectual Disability - Diagnosis and Treatment*, 2022, 10, P. 56 – 69.
 - 18.Costin L. Ahistorical review of school social work. *Social Casework*, 1969. P. 39 – 453.
 19. Englund M. Children's achievement nearly elementary school : Longitudinal effects of parental involvement, expectations, and quality of assistance. *Journal of Educational Psychology Englund*, 1996.P. 723 – 730.

Додаткова література :

1. Вовчик-Блакитна О.О. Телевізор і дитина: техніка психологічної безпеки. *Обдарована дитина*, № 2. 2009. С.42 – 47
2. Гребінь Л.О. Феномен поваги/неповаги як соціокультурний чинник надання психотерапевтичної допомоги в структурно-психодинамічному підході. Методичні рекомендації щодо врахування соціокультурних чинників в теорії та практиці психотерапевтичної допомоги особистості. Київ, 2013, С. 117 – 137.
3. Гошовська Д. Психологічні особливості взаємин дочки з матір'ю : закономірності і парадокси. *Психогенеза особистості : норма і девіація : зб. наук. статей і тез ; гол. ред. Я. Гошовський. Луцьк : Вежа, 2020. С. 84 – 92.*
4. Гошовська Д. Психологія фемінінної самоакцептації дівчаток-підлітків : монографія. Луцьк : ПП Іванюк В.П., 2021. 354 с.
5. Гошовська Д., Котик І. Томатис як один із методів корекції сприйняття аудіосигналів у дітей з аутистичними розладами. *Психогенеза особистості: норма і девіація : зб. наук. статей і тез; / гол. ред. Я. Гошовський. Луцьк : ФОП Мажула Ю.М., 2022. С.73 – 77.*
6. Гошовська Д., Лесь В. Психологічні особливості перебігу криз професійного розвитку. *Соціальна адаптація особистості в сучасному суспільстві, ортобіоз та паліативна допомога : матеріали VIII науково-практичної конференції з міжнародною участю (10-12 січня 2021 року, м. Луцьк)* <https://www.inforum.in.ua/conferences/26/85/670>
7. Гошовська Д. Психологічний розвиток та супровід осіб різних категорій : методичні рекомендації. Луцьк. : ФОП Манжула Ю.М., 2023. 56 с.
8. Гошовська Д., Ляшко Л. Психологічні особливості дітей з мовленнєвими порушеннями : теоретичний огляд досліджень. *Психогенеза особистості: норма і девіація : зб. наук. статей і тез; гол. ред. Я. Гошовський. Луцьк : ФОП Мажула Ю.М., 2022. С.86 – 91.*
9. Гошовська Д., Смоліна К. Корекційна робота з дітьми із СДУГ. *Психогенеза особистості: норма і девіація . Луцьк : ФОП Мажула Ю.М., 2022. С.107 – 110.*
10. Гурлева Т. Стрессова ситуація : допомогти самому собі. *Практичний психолог : Школа*, № 05. 2014. С. 37 – 40.
11. Кісарчук З.Г. Кататимно-імагінативна психотерапія. *Основи психотерапії: навч. посібник під заг. ред. К.В. Седих, О.О. Фільц, Н.Є. Завацька. Полтава: Алчевськ: ЦПК, 2013. С. 73 – 96.*

12. Кобильченко В. В. Теоретичні основи психолого-педагогічного супроводу молодших школярів з порушеннями зору : монографія; Інститут спеціальної педагогіки НАПН України. Полтава : ТОВ «Фірма «Техсервіс», 2017. 367 с.
13. Кокун О. М. Оптимізація адаптаційних можливостей людини: психофізіологічний аспект забезпечення діяльності : монографія. Київ: Міленіум, 2004. 265 с.
14. Olha A. Vovchenko, Nataliia A. Lytvynova, Yaroslav V. Tsekhmister, Dariia T. Hoshovska, Natalia K. Vichalkovska. *Socialisation of Adolescents with Cognitive Disorders through Emotional Intelligence. Journal of Intellectual Disability - Diagnosis and Treatment*, 2022, 10, 56-69
DOI: <https://doi.org/10.6000/2292-2598.2022.10.01.7>
<https://www.lifescienceglobal.com/pms/index.php/jiddt/article/view/8577>
15. Тохтамиш О. М. Реабілітаційна психологія. Текст: навч.-метод. посібник. Вінниця. 2014. 102 с.

**Для забезпечення траєкторії поглибленого науково-дослідного розвитку
здобувачів освіти :**

Список деяких дисертацій, дотичних до тематики освітнього компонента, захищених в українській психологічній науці (за останні два роки)
<http://psychology-naes-ua.institute/info/160/?page=1> :

1. Гончаренко Н.А. Особливості психологічної допомоги батькам дітей з синдромом дефіциту уваги та гіперактивності. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук за спеціальністю 19.00.04 – медична психологія Інститут психології імені Г.С.Костюка НАПН України. Київ, 2021.
2. Іваннікова Г.В. Особистісні ресурси психологічного благополуччя студентів з інвалідністю. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук за спеціальністю 19.00.01 «Загальна психологія, історія психології». Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України, Київ, 2021.
3. Курбатова О.А. Особистісні чинники професійної мотивації студентів з інвалідністю. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук за спеціальністю 19.00.01 – загальна психологія, історія психології. Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України. Київ, 2021.
4. Мушкевич М. І. Психологічний супровід сімей, що мають проблемних дітей. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора психологічних наук за спеціальністю 19.00.07 – педагогічна та вікова психологія. Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України, Київ, 2020.
5. Попелюшко Р. П. Психолого-аксіологічні засади реабілітації комбатантів при віддалених наслідках стресогенних впливів. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора психологічних наук за спеціальністю 19.00.04 –

медична психологія. Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України. Київ, 2021.

6. Старков Д.Ю. Динаміка мотивації адиктів у процесі соціально-психологічної реабілітації. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук за спеціальністю 19.00.04 – медична психологія. Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України, Київ, 2021.

7. Уркаєв В. С. Психокорекція ігрової адиктивної поведінки в осіб раннього юнацького віку. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук за спеціальністю 19.00.04 «медична психологія». Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України, Київ, 2021.

Інтернет-ресурси :

Наукова періодика України — <http://nbuv.gov.ua/taxonomy/term/334> –.

Електронні підручники онлайн «Педагогіка і психологія» — <http://chitalka.info/psy.html>.

Вісник психології і соціальної педагогіки — <http://psych.kiev.ua/nmareferats/fla-refers/lang-1/referat-109/referatpart-4/index.html> –.

БД Освіта. ua. — <http://osvita.ua/school/psychology>.

<http://psychology-online.net/>

https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/pochatkova-shkola/poradi-psihologa/poradi-dityachogo-psihologa-svitlani-rojz?fbclid=IwAR0E1KVVMgx2pMr0OtHhynrbwGMf6ULMm7qfhytALVxbjMM4kuQ8Vtf9Rtohttps://rada.info/upload/users_files/41765931/b990b25a7ad8f4521f50623a0d7e50c4.pdf

<http://giavnyk.com.ua> – сайт видавництва «Главник».

www.nbuv.gov.ua – веб-сторінка бібліотеки ім. Вернадського. http://lib.prometey.org/?sub_id=34

<http://hklib.npu.edu.ua/>

<http://studme.com.ua/psihologiya/default.htm>

http://www.twirpx.com/files/#files_psychology

<http://www.booksgid.com/psihologija/>

<http://upsihologa.com.ua/>

<http://distance.dnu.edu.ua/ukr/publikazii/10b.htm>

Метабібліографія бібліотеки Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. 2018 р. покажч. бібліогр. посіб. / Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, Бібліотека ; уклад. Л. Дейнека. Електрон. текст. дані. Луцьк, 2019. 99 назв

(Примітка : здобувачам освіти можна і потрібно користуватися метабібліографічними покажчиками й інших років)

https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/15825/1/meta_2018.pdf